

KULTURUTSKOTTETS UTLÅTANDE 7/2013 rd

Statsrådets redogörelse till riksdagen om verkställandet och utfallet av regionförvaltningsreformen

Till förvaltningsutskottet

INLEDNING

Remiss

Riksdagen remitterade den 5 mars 2013 statsrådets redogörelse om verkställandet och utfallet av regionförvaltningsreformen (SRR 1/2013 rd) till förvaltningsutskottet för beredning och bestämde samtidigt att kulturutskottet ska lämna utlåtande om ärendet till förvaltningsutskottet.

Sakkunniga

Utskottet har hört

- biträdande justitieombudsman Jussi Pajuojä, riksdagens justitieombudsmans kansli
- konsultativ tjänsteman Riitta Pirhonen och regeringsråd Ilkka Turunen, finansministeriet

- kulturråd Hannu Sulin och undervisningsråd Aki Tornberg, undervisnings- och kulturministeriet
- ordförande Leena Harkimo, statens idrottsråd
- överinspektör för undervisningsväsendet Kirsi Saarinen och överdirektör Anneli Taina, Regionförvaltningsverket i Södra Finland
- chef för kulturenheten Ullrike Hjelt-Hansson, Närings-, trafik- och miljöcentralen i Nyland
- ordförande Matti Äijö, Länsi- ja Sisä-Suomen liikuntaneuvosto
- ombudsman Tuomas Kurttila, Finlands föräldraförbund rf
- emeritus landshövding, filosofie doktor Eino Siuruainen.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Motivering

Allmänt. Målet med regionförvaltningsreformen var att skapa en regional förvaltning som fungerar medborgar- och kundorienterat och effektivt och ger resultat. Ett annat mål var att stärka och öka landskapsförbundens roll och ställning inom regionutvecklingsarbetet och främja samarbetet mellan statens regionförvaltning och landskapsförbunden. I statsrådets redogörelse finns i samlad form resultaten av aktuella enkä-

ter och framställningar av utredningsmän om den förvaltningsmodell som inleddes i början av 2010 samt uppgifter om hur resurserna har använts och hur resultatmålen har uppnåtts.

I sitt utlåtande om regionförvaltningsreformen 2009 betonade kulturutskottet (KuUU 8/2009 rd — RP 59/2009 rd) att viktiga mål inom bildningsväsendet är att de grundläggande fri- och rättigheterna och rättssäkerheten ska fullföljas, kvaliteten och lika tillgång till basservice tryggas samt att utbildningen utveck-

las långsiktigt. Det sågs också som angeläget att de utbildningsmässiga och kompetensmässiga behoven förutses. Utskottet betonar att inom utbildningen har regionförvaltningen en mer omfattande uppgift i regionerna än enbart att beakta de ekonomiska kraven. Regionförvaltningen ska bidra till att stödja folkbildningsarbetet.

Utskottet noterade vidare att ett mål för att motverka utslagning bland ungdomar var att samordna åtgärderna inom ungdomsarbete, skola, arbetsförvaltning och social- och hälsovård. De nya möjligheterna till multiprofessionellt samarbete skulle utnyttjas och samarbetet mellan utbildning och social- och hälsovård å ena sidan och arbetsförvaltningen å andra sidan förbättras bl.a. genom att skrankorna inom informationsbytet undanröjs. För att dessa viktiga mål ska kunna genomföras krävs det multiprofessionellt samarbete mellan myndigheterna. Därför ansåg kulturutskottet det viktigt också på det regionala planet att regionförvaltningsmyndigheterna har en samlad multiprofessionell syn på välfärdsfrågorna.

Bildningsutskottet konstaterade i sitt utlåtande från 2009 att den föreslagna lagstiftningen ger en god grund för att göra regionförvaltningen mer fokuserad på medborgar- och kundperspektivet, på effektivitet och på resultat. En nackdel var dock att en del av bildningsväsendet splittras upp på flera olika myndigheter, vilket inte är rationellt om man ser till helheten. Utskottet ville särskilt understryka vikten av verksamhet för barn och unga och att arbetet ses i ett helhetsperspektiv med fokus på barnens och de ungas bästa. Kulturutskottet föreslog för förvaltningsutskottet att lagförslagen skulle ändras så att biblioteks-, idrotts- och ungdomsfrågor förläggs till regionförvaltningsverken. De här uppgifterna överfördes dock enligt propositionen till närings-, trafik- och miljöcentralerna.

Nu konstateras det i statsrådets redogörelse att av de uppgifter som hör till undervisnings- och kulturministeriets ansvarsområde har biblioteks-, idrotts- och ungdomsväsendets uppgifter beröringspunkter med både de regionala jämlikhetsuppgifterna och de regionala utvecklingsuppgifterna. Redogörelsen framställer som ett

utvecklingsbehov inom regionförvaltningen att biblioteks-, idrotts- och ungdomsväsendets uppgifter överförs till regionförvaltningsverken och hänvisar bl.a. till kulturutskottets utlåtande. Statsrådets redogörelse och kulturutskottets utfrågning av sakkunniga har ytterligare förstärkt utskottets tidigare ståndpunkt. Kulturutskottet vill att överföringen ska ske så snart som möjligt. I det aktuella förändringsskedet är risken att funktioner som också i övrigt sköts med knappa resurser blir lidande.

Att biblioteken överförs till en ny omvärld har åtminstone inte stärkt kommunernas kontakter med regionförvaltningen, enligt den utredning som utskottet nu har tagit del av. De stora städerna har förnyat sitt biblioteksväsende genom självständiga åtgärder, men handledning som skulle behövas särskilt för små kommuners bibliotek har i praktiken knappast kommit från närings-, trafik- och miljöcentralerna.

I fråga om idrottsväsendet är det oroväckande att sakkunskapen i branschen riskerar att försvinna på regionförvaltningsnivån samtidigt som det har blivit ett faktiskt problem att befolkningen motionerar för lite, såväl nationalekonomiskt som med avseende på medborgarnas välbefinnande.

Utskottet anser att skötseln av biblioteks-, idrotts- och ungdomsväsendets uppgifter kräver tillräcklig expertis och personalbistånd. Det finns inga andra myndigheter för dessa tre sektorer, så regionförvaltningen är en ytterst betydelsefull resurs som har getts omfattande uppgifter i substanslagstiftningen för biblioteks-, idrotts- och ungdomsväsendet, då de ansvarar för att regionalt verkställa statliga uppgifter.

Sammantaget är bildningssektorns uppgifter i fråga om skötsel, organisation och styrning alltför splittrade i regionförvaltningen. Utskottet vill ge en påminnelse också om den allmänna grunden att mål för små sektorer får lite uppmärksamhet på grund av närings-, trafik- och miljöcentralernas sammansatta uppgiftsfält, trots att t.ex. biblioteks-, idrotts- och ungdomstjänsterna har stor betydelse i invånarnas vardag. Närings-, trafik- och miljöcentralernas ledningsstruktur anses också vara komplex, svår-

hanterlig, resurskrävande och till vissa delar alltför detaljerad. Utskottet instämmer också med utredarnas åsikt att styrsystemet för regionförvaltningen behöver göras lättare och tydligare.

Utskottet ställer sig positivt till att det bildas ett eget ansvarsområde av de uppgifter inom undervisnings- och kulturministeriets förvaltningsområde som nu finns hos regionförvaltningsverken och de uppgifter som flyttas dit. Lösningen ger synergifördelar bl.a. i byggfrågor och ger också klarhet i resultatstyrningen. Det är ändamålsenligt att kultursektorns uppgifter förblir hos närings-, trafik- och miljöcentralerna, med undantag för utvärderingen av basservicen. Likaså behåller närings-, trafik- och miljöcentralerna kortfristig prognostisering av behovet av arbetskraft och utbildning inom utbildningsbranschen, statsunderstöd för anordnare av yrkesinriktad tilläggsutbildning för utvecklings- och serviceuppgifter i arbetslivet samt verkstälighetsuppdrag som gäller riksomfattande ESF-utvecklingsprogram och ESF-regionfrågor.

Ändringssökande och laglighetsövervakning. Regionförvaltningsverket fungerar som besvär-, omprövnings- och laglighetskontrollmyndighet enligt lagstiftningen för utbildningssektorn och anordnar lärarfortbildning som hör till uppgiftsområdet. Regionförvaltningsverket ansvarar också för att bedöma tillgången till basservice. Dessutom verkar regionförvaltningsverket som sakkunnig i ärenden som gäller utbildning för den svenska befolkningen inom närings-, trafik- och miljöcentralernas uppgiftsområde.

Enligt utredning till utskottet har det inte förekommit lika stora problem i laglighetskontrollen för bildningssektorn som i synnerhet inom social- och hälsovårdssektorn. Organisationsreformen och de knappa resurserna har dock i praktiken lett bl.a. till otillräckliga och bristfälliga anvisningar och råd. Stora kommuner har bl.a. själva tillräckligt av den sakkunskap som rättsskyddet kräver, medan små kommuner har små resurser och regionförvaltningens tjänster har försvagats till följd av de nya organisationerna. I rättsskyddsuppgifter kan stora städer också

ha avsevärt större resurser än regionförvaltningsverket. Kulturutskottet anser det nödvändigt att nivån på personresurserna och kompetensen i fråga om rättsskyddsuppgifter görs sådan att uppgifterna kan skötas adekvat i alla situationer.

Utskottet lägger stor vikt vid finansministeriets projekt för att revidera lagstiftningen om klagan, där behandlingen av klagan inom regionförvaltningsverken ska effektiviseras. Utskottet har erfarenhet att ärendet för närvarande är underställt fortsatt beredning hos justitieministeriet.

Utskottet har också gjorts uppmärksam på att ärendehantering inom regionförvaltningsverken inte är i sin ordning. Bara vetskapen om vem som sköter vad och var förmedlas bristfälligt både inom organisationen och utåt. Enligt utredning gällde den s.k. Valda-lösningen inte ett helt ärendehanteringssystem utan en ofullbordad del av det. Ett fungerande ärendehanteringssystem skulle förutsätta fyra integrerade delar: diarium, utarbetande av elektroniska dokument, rapportering/statistikföring och elektronisk arkivering.

Regionförvaltning och samarbete. Den regionala statsförvaltningen har en central roll i att skapa framgång i regionerna i sin helhet, utveckla strukturerna och främja rättvisa funktioner. Utskottet har gjorts uppmärksam på att regionerna inte längre har en uppenbar representant för statsförvaltningen. Det innebär ett bakslag för samarbetet inom regionerna, mellan regionerna och särskilt internationellt. Samarbetet inom Barentsregionen försvåras av att Finland saknar en organisation eller person med tydligt ansvar för samarbetet på regionnivå, som utländska samarbetspartner kunde samverka med. En sådan person kunde vara t.ex. regionförvaltningsverkets chefdirektör, som har det allmänna utvecklingsansvaret i regionen.

Regional konstförvaltning. Riksdagen godkände lagen om Centret för konstfrämjande den 7 november 2012. Lagen trädde i kraft från början av innevarande år. Utgångspunkten var att förnya verksamheten och uppbyggnaden för konstkommissionerna med rötter i 1960-talet för

att bättre motsvara redan inträffade och förestående omställningar i omvärlden, men så att den kollegiala utvärderingen med anknytning till konstens autonomi tryggas. Genom lagen inrättades Centret för konstfrämjande, som har regionala verksamhetsställen. I anslutning till centret finns bl.a. regionala konstkommissioner. Kulturutskottet tillstyrkte att konstrådet tillsätter de regionala konstkommissionerna och riksdagen godkände förslaget.

I sitt betänkande (KuUB 3/2012 rd — RP 52/2012 rd) om propositionen anmärkte kulturutskottet bl.a. på undervisnings- och kulturministeriets planer att som ett led i reformen minska antalet regionala verksamhetsställen. Utskottet ansåg inte att den här planen är motiverad. Enligt utredning har nämligen dagens system med 13 verksamhetsställen fungerat. Visserligen har personalstyrkan varit liten, men verksamhetsställena har haft stor betydelse för de orter där de finns och för det övriga verksamhetsområdet. Utskottet framhöll att de regionala konstkommissionernas expertis bör kunna nyttiggöras på bred front inom regional utveckling. Därför bör de regionala verksamhetsställena kunna bistå de regionala konstkommissionerna i

bevakningen av konstnärlig verksamhet i regionen. Utskottet ansåg i sitt betänkande att orterna där de regionala konstkommissionerna finns bör få behålla sin möjlighet att ha filialer också efter reformen. Antalet regionala konstkommissioner är enligt lagen 13 och genom förordning (727/2012) föreskrivs det att de regionala verksamhetsställena kan ha filialer.

Ställningstagande

Kulturutskottet anför

att förvaltningsutskottet beaktar det som sägs ovan och

att riksdagen godkänner följande ställningstagande med anledning av redogörelsen:

Riksdagen förutsätter att regeringen påskyndar åtgärderna för att överföra uppgifterna för biblioteks-, ungdoms- och idrottsväsendet samt byggandet av läroanstalter från närings- trafik- och miljöcentralerna till regionförvaltningsverken.

Helsingfors den 24 april 2013

I den avgörande behandlingen deltog

ordf. Raija Vahasalo /saml
vordf. Inkeri Kerola /cent
medl. Outi Alanko-Kahiluoto /gröna
Ritva Elomaa /saf
Eeva-Johanna Eloranta /sd
Leena Harkimo /saml
Pauli Kiuru /saml
Kimmo Kivelä /saf

Sanna Lauslahti /saml
Silvia Modig /vänst
Mika Niikko /saf (delvis)
Mikaela Nylander /sv
Tuula Peltonen /sd (delvis)
Tuomo Puumala /cent (delvis)
Pauliina Viitamies /sd.

Sekreterare var

utskottsråd Marjo Hakkila.